

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
AZARTINIŲ LOŠIMŲ ĮSTATYMO NR. IX-325 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Ne tik alkoholio, tabako ar vaistų vartojimas gali turėti neigiamų pasekmių asmens sveikatai ir sukelti priklausomybes. Priklausomybė nuo azartinių lošimų, taip pat turi katastrofiškų padarinių asmens ir visos šeimos finansinei būklei ir socialiniams ryšiams bei įtraukia žmones į nesibaigiantį lošimo, turto užstatinėjimo, skolinimosi ratą ar net gali paskatinti lošiantįjį vykdyti nusikalstamas veikas, siekiant gauti papildomų pajamų. Tokia priklausomybė turi neigiamų padarinių ir lošiančiojo šeimai bei draugams, kurie gali būti priversti dėl artimojo priklausomybės aukoti savo sunkiai uždirbtas pajamas ir turtą. Bet kokia priklausomybė apriboja žmogaus normalų socialinį gyvenimą, kenkia jo gebėjimui bendrauti, formuoti ir išlaikyti ryšius su artimaisiais, priiminėti racionalius sprendimus. Bet to, 2022 metais pristatytoje tyrimų apžvalgoje „*Gambling-related suicides and suicidality: A systematic review of qualitative evidence*“ yra teigiama, kad kiekybiniai duomenys rodo aukštą savižudybių riziką tarp probleminių lošėjų bei neatsakingai azartiniuose žaidimuose dalyvaujančių jaunų žmonių.

Nuolatinės ir itin gausios lošimų reklamos televizijoje, socialiniuose tinkluose ir kitose žiniasklaidos priemonėse prisideda prie azartinių lošimų kaip nekaltos pramogos normalizavimo. Reklamas dažnu atveju įgarsina žinomi aktoriai, muzikantai ir kiti pramogų pasaulio atstovai, taip kurdami mitą, kad lošimas yra tik smagi pramoga, o reklamos pabaigoje greitakalbe išsakyti žodžiai „tai gali sukelti priklausomybę“ nuskamba žaismingai.

2021 metų publikacijoje „*Relationships between exposure to different gambling advertising types, advertising impact and problem gambling*“ yra minimi net keli tyrimai, patvirtinę, kad probleminiai lošėjai teigia apie jiems daromą didesnę azartinių lošimų reklamos poveikį. Būtent jie yra labiau pažeidžiami, nes lošimų reklama stipriau patraukia jų dėmesį nei problemų dėl lošimo neturinčių asmenų. Lošimų reklama patologinius lošėjus gali lengvai paskatinti vėl įsitraukti į šią azartinę veiklą ir taip sukelti atkryčius. Taip pat reklama jautriau veikia jaunos žmones, kurie pradėję žaisti ankstyvame amžiuje itin rizikuoja susidurti su probleminiu lošimu, nes prefrontalinė smegenų žievė, atsakinga už veiksmų pasekmių suvokimą ir impulsų kontrolę, pilnai susiformuoja tik trečiajame žmogaus gyvenimo dešimtmetyje.

Oficialiais Respublikinio priklausomybės ligų centro (RPLC) duomenimis, dėl patologinio potraukio azartiniam lošimams Respublikinio priklausomybės ligų centro filialuose nuo 2020 metų besigydančių asmenų skaičius išaugo daugiau negu trigubai – nuo 55 asmens 2020 metais, iki 176 asmenų 2023 metais. Atkreiptinas dėmesys, kad RPLC yra antrinio lygio priklausomybių psichiatrijos licenciją turinti gydymo įstaiga ir šie duomenys neatspindi tikrojo problemos masto populiacijoje.

Nors 2021 m. lapkričio 1 d. įsigaliojo draudimas reklamuoti azartinius lošimus Lietuvos teritorijoje, tačiau lošimų organizatoriai puikiai naudojami palikta galimybė reklamuoti lošimus organizuojančių bendrovių pavadinimus, prekių ženklus ir organizuojamų lošimų rūšis. Stebint televizijas, kitas žiniasklaidos priemones ir socialinius tinklus, susidaro įspūdis, kad azartinių lošimų reklamos kiekis, įsigaliojus draudimui, ne tik nesumažėjo, bet pagausėjo. Tai iliustruoja loterijų ir

lošimų organizatorių skiriamos lėšos reklamai. Nuo 2020 metų skiriamos lėšos reklamai padvigubėjo – nuo 6,36 mln. Eur 2020 metais iki 12,73 mln. Eur 2023 metais. Tuo tarpu lošimų organizatorių pelnas išaugo nuo 20 mln. Eur 2020 m. iki daugiau nei 53 mln. Eur 2022 m.

Metai	Loterijų organizatoriai		Lošimų organizatoriai		Iš viso loterijų ir lošimų organizatoriai	
	Parama*, mln. Eur	Reklama, mln. Eur	Parama, mln. Eur	Reklama, mln. Eur	Parama, mln. Eur	Reklama, mln. Eur
2020	0,01	3,45	1,11	2,91	1,12	6,36
2021	0,01	4,40	1,33	3,68	1,33	8,08
2022	0,01	3,14	2,16	11,85	2,17	14,99
2023	0,27	3,48	3,13	9,26	3,40	12,74

* Loterijų organizatorių parama be privalomos paramos pagal galiojusį iki 2022 m. birželio 30 d. LR Loterijų įstatymo 19 straipsnio 1 d.

Akivaizdu, kad šiuo metu taikomi reklamos ribojimai yra ne tik kad nepakankami, bet ir sudarantys prielaidas toliau agresyviai reklamuoti azartinius lošimus ir skatinti asmenis lošti, pavyzdžiui šiuo metu matomos dėmesį pritraukiančios reklamos prie ugdymo įstaigų, kuriančios iliuziją greitai ir lengvai praturtėti.

Pažymėtina, kad lošimų reklama draudžiama:

- Latvijoje (išskyrus lošimų organizavimo vietas),
- Estijoje (reklama leidžiama tik organizatorių svetainėse, lošimo organizavimo vietose, kruiziniuose laivuose, lėktuvuose),
- Italijoje, be to 2023 metais Italija ir Ispanija uždraudė sporto renginių, klubų rėmimą;
- Belgijoje (išskyrus loterijas. Reklama sporto aikštynuose nuo 2025 metų sausio bus draudžiama, lošimų organizatoriai nebegalės būti sporto komandų rėmėjais nuo 2028 metų).

Įstatymo projekto tikslas – nustatyti azartinių lošimų reklamos draudimą, išskyrus azartinius lošimus organizuojančios bendrovės pavadinimo ir prekės ženklo skelbimui ant lošimų organizatoriaus buveinės pastato, ar pastato, kuriame yra lošimų organizavimo vieta, ar prie pat įėjimo į lošimų organizavimo vietą, informacijos apie azartinius lošimus organizuojančios bendrovės organizuojamų lošimų rūšių skelbimui lošimų organizavimo vietoje ar azartinius lošimus organizuojančios bendrovės interneto svetainėje, kurios adresas nurodytas lošimų reglamente, bei informacijos apie lošimus skelbimui leidiniuose (informaciniuose pranešimuose), kurie skirti tik lošimų verslo specialistams (profesionalams).

Taip pat nustatyti draudimą skleisti informaciją apie azartinius lošimus organizuojančios bendrovės bet kokio pobūdžio viešų renginių, veiklų, fizinių ir juridinių asmenų rėmimą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymo projekto rengėjas – Lietuvos Respublikos Seimo nariai

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

Šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo (toliau – Azartinių lošimų įstatymas) 10 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje draudžiama reklamuoti azartinius lošimus, išskyrus azartinius lošimus organizuojančių bendrovių pavadinimus, prekių ženklus ir organizuojamų lošimų rūšis. Draudžiama jaunesniems kaip 18 metų asmenims skirtose interneto svetainėse skelbti bet kokią su azartiniais lošimais susijusią informaciją. Jaunesniems kaip 18 metų asmenims skirta interneto svetainė laikytina interneto svetainė, kurioje ne mažiau kaip 4/5 turinio yra skirta vaikams ir paaugliams skirtų renginių bei reiškinių aprašymui, profesionaliam jų vertinimui, informavimui apie juos, vaikų ir paauglių meninės ir techninės kūrybos sklaidai.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Siekiant riboti neigiamą lošimų poveikį visuomenei, nuo lošimų priklausantiems asmenims ir ypač nepilnamečiams asmenims, Azartinių lošimų įstatymo projektu siūloma griežtai apriboti azartinių lošimų reklamą išskyrus azartinius lošimus organizuojančios bendrovės pavadinimo ir prekės ženklo skelbimui ant lošimų organizatoriaus buveinės pastato, ar pastato, kuriame yra lošimų organizavimo vieta, ar prie pat įėjimo į lošimų organizavimo vietą, informacijos apie azartinius lošimus organizuojančios bendrovės organizuojamų lošimų rūšių skelbimui lošimų organizavimo vietoje ar azartinius lošimus organizuojančios bendrovės interneto svetainėje, kurios adresas nurodytas lošimų reglamente, bei informacijos apie lošimus skelbimui leidiniuose (informaciniuose pranešimuose), kurie skirti tik lošimų verslo specialistams (profesionalams).

Taip pat nustatyti draudimą skleisti informaciją apie azartinius lošimus organizuojančios bendrovės bet kokio pobūdžio viešų renginių, veiklų, fizinių ir juridinių asmenų rėmimą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Galimas reklamos paslaugas teikiančių juridinių asmenų pajamų mažėjimas iš azartinių lošimų reklamos.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas įstatymo projektas galimai turėtų įtakos kriminogeninės situacijos mažėjimui, korupcijai neigiamos įtakos neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priimtas projektas gali turėti įtakos azartinių lošimų verslo plėtrai, nes galimai sumažės azartinių lošimų žaidėjų skaičius.

Priimtas projektas turės įtakos žiniasklaidos, jos planavimo ir komunikacijos verslui, nes sumažės lošimų bendrovių skiriamos lėšos reklamai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Įstatymo projektų įgyvendinimui teisės aktų priimti nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

Atitinka.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys.

Įstatymo projekto įgyvendinimui įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymo projekto įgyvendinimui papildomų valstybės lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai „azartinių lošimų reklamos draudimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia

Seimo nariai